

Internett har åpnet for helt nye muligheter for informasjonsutveksling. Dette har stor relevans for leger – og for utviklingen av medisinen som fag

Kommunikasjonsteknologi og kompetanseutvikling

Internett er i dag så integrert i arbeids- og dagliglivet at det er vanskelig å forestille seg hvordan vi tidligere klarte oss uten. For leger og for medisinen som fag er Internett spesielt relevant. I noen fag kan utøverne holdes oppdatert ved at toppspesialistene formidler det siste nye til resten av faggruppen. Slik er det ikke i medisinen. God og riktig medisinsk praksis utvikles i et samspill mellom observasjon av pasienter og systematisk tolking av disse erfaringene. Medisinsens utvikling er avhengig av kontinuerlig deling av informasjon, diskusjon og dialog. Jo mer effektiv denne kommunikasjonen er, desto bedre blir kompetanseutviklingen, samhandlingen og pasientbehandlingen. Derfor har leger vært ivrige etter å ta ny informasjons- og kommunikasjonsteknologi i bruk så snart den er blitt tilgjengelig.

Før tidsskriftene kom, foregikk den faglige diskusjonen først og fremst ved lærestedene. Den var ikke særlig nyttig for praktiserende leger. Verdens første trykte fagtidsskrifter dukket opp på begynnelsen av 1800-tallet, og de medisinske tidsskriftene var blant dem. Det første norske medisinske tidsskriftet – *Eyr* – utkom fra 1826. Med dette fikk leger en mulighet til å utveksle og utvikle tanker om sitt fag – også med kolleger som praktiserte langt unna sentrale strøk. Da *Tidsskrift for Praktisk Medicin* – forløperen til *Tidsskrift for Den norske legeforening* – så dagens lys i 1881, begrunnet redaktørene berettigelsen av det nye tidsskriftet nettopp med at slik gjensidig utveksling av observasjoner og ideer var nødvendig (1). Målsettingen for *Tidsskrift for Praktisk Medicin* var forbløffende lik den målsetting *Tidsskrift for Den norske legeforening* har i dag: Å formidle medisinsk vitenskap og medisinsk praksis, å forene legevitenskap og legekunst og å dele kunnskap og erfaring. Da de første medisinske tidsskriftene kom, fantes det ingen andre kanaler enn postverket for å spre informasjon til abonnentene, et trykt tidsskrift var det mest moderne man hadde. Ny kommunikasjonsteknologi, og ikke minst Internett, har åpnet for helt nye og effektive måter å utveksle informasjon på.

Det globale nettverket som i dag omtales som Internett, har sine røtter i den kalde krigen. I slutten av 1960-årene fryktet de amerikanske myndighetene at et atomangrep fra Sovjetunionen ville lamme strategiske knutepunkter i det ordinære kommunikasjonssettet. De utviklet datanettverket ARPAnet. Norge ble knyttet til ARPAnet i 1972. Dette nettverket kunne brukes til langt mer enn utveksling av militære meldinger, og andre institusjoner fikk etter hvert tilgang til tjenester som elektronisk post og filoverføring. I 1970-årene begynte universiteter og akademiske institusjoner å koble seg til. I 1991 valgte man å åpne nettet for kommersiell trafikk. Norge fikk de første kommersielle Internett-leverandører i 1993, og nettbruken eksploderte fra 1995.

En vesentlig grunn til det var Tim Berners-Lees oppfinnelse av World Wide Web i 1989. Berners-Lee så at dersom individer og datamaskiner som brukte forskjellige språk og programvare skulle kommunisere effektivt, måtte de bruke et felles, overordnet programmeringsspråk og ha felles standarder for hvordan informasjon skulle gjøres tilgjengelig på nettet. Han skrev de originale spesifikasjonene for URL (Uniform Resource Locator), HTTP (HyperText Transfer Protocol) og HTML (HyperText Markup Language), de viktigste teknologiene som danner basis for Internett slik vi

kjenner det i dag. I 1991 etablerte Berners-Lee verdens første nettsted ved CERN. I 1994 grunnla han World Wide Web Consortium (W3C) (2), som besto av firmaer som var villige til å lage standarder og anbefalinger for å øke kvaliteten på tilbudet på nettet. Berners-Lee gjorde sine ideer fritt tilgjengelige og tok aldri patent på sine oppfinnelser. W3C har bestemt at alle standarder på nettet må baseres på gratis teknologi, slik at de kan tas i bruk av alle.

Det er ingen overdrivelse å si at Internett har revolusjonert måten vi oppdaterer oss og kommuniserer på. Telegrafene, telefonene, radioene og datamaskinene la grunnlaget. Den teknologiske utviklingen har vært eventyrlig. Men den ideologiske overbygningen har kanskje bidratt mer enn man ofte tenker på – at Internett skulle være tilgjengelig for alle og at flest mulig kunne bidra til utviklingen ved at alle standarder var fritt tilgjengelige. Grunnlaget for den eksplosive utviklingen er altså både teknologi og ideologi. Internett er fortsatt en tenåring, men er i ferd med å bli moden. Vi snakker allerede om generasjoner av World Wide Web – Web 1.0, 2.0 og 3.0 – uten at dette er helt entydige begreper. Men enkelt sagt var førstegenerasjon (Web 1.0) innrettet på å spre og gjøre tilgjengelig informasjon – ofte fra etablerte institusjoner, organisasjoner og mediebedrifter. Neste generasjons brukere (Web 2.0) ønsket å delta og prege informasjonen på en mer interaktiv måte: De dannet sosiale nettverk, delte, kommenterte og videreformidlet hverandres bidrag (3). Blogger, wikier, brukergenerert tagging av informasjon og RSS-nyhetsstrømmer er en del av Web 2.0, og selvsagt nettsamfunn som Facebook, MySpace og Second Life. Tredje generasjon (Web 3.0) er forsøk på å konsolidere, kvalitetssikre og gjøre den enorme mengden av informasjon som nå finnes på Internett mer relevant for den enkelte bruker. Det er nødvendig for at ikke brukerne skal bukke under av informasjonsoverflod.

De medisinske miljøene var blant de aller første til å se nytten ved trykte tidsskrifter og til å ta i bruk denne nye formen for informasjonsteknologi. På samme måte var medisinske tidsskrifter og andre medisinske institusjoner raske til å ta i bruk Internett som kommunikasjonskanal da det ble aktuelt. Tidsskriftets nettredaksjon ble etablert i 1996, omtrent samtidig med at mange andre medisinske tidsskrifter kom på nett. Og tidsskriftenes nettredaksjoner har vært tidlig ute med å tilrettelegge for interaktivitet, lyd og video.

Nå er tiden inne til å forsøke å bidra til at annen- og tredjegerasjonstilbudene på nettet for alvor blir tilgjengelige for norske leger. Det er dette vi ønsker å oppnå ved å utvikle et nytt nettilbud. Hvert enkelt medlem av Legeforeningen vil få et tilbud om en egen nettside, som forhåpentligvis vil oppleves både relevant og aktiviserende. Hver enkelt kan få akkurat den informasjonen man ønsker å motta, og samtidig bidra til å spre og diskutere relevant informasjon gjennom å delta i, og gjerne opprette, diskusjonsfora. Lanseringen av «Min side» for leger i Norge vil skje umiddelbart etter påske!

Charlotte Haug
redaktør

Litteratur

1. Skjelderup M. Til Vore Læsere. *Tidsskrift for Praktisk Medicin* 1881; 1: 1–2.
2. World Wide Web Consortium. www.w3.org. [3.2.2008].
3. O'Reilly. What is Web 2.0. www.oreillynet.com/pub/a/oreilly/tim/news/2005/09/30/what-is-web-20.html [3.2.2008].